

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ ЛОГІСТИКИ

Термін «логістика» має давню історію. Наприклад, стародавні греки розуміли під ним мистецтво виконання розрахунків. А у Стародавньому Римі під логістикою розуміли розподіл продуктів. Даний термін зустрічається й у воєнних працях. Так, цар Леон VI, який жив в IX–X ст. нашої ери, використовував термін «логістика» у підручнику з воєнної справи в значенні «тил, постачання військ». Таке розуміння логістики продовжує зберігатись до наших днів. Наприклад, у великому англо-російському словнику слово "logistics" перекладається як:

- 1) тил і постачання;
- 2) матеріально-технічне забезпечення;
- 3) організація та здійснення роботи тилу.

Проте, незважаючи на відмінності у розумінні та трактуванні, у понятті логістики є один загальний елемент - раціональність і точний розрахунок. На сьогодні ряд авторів, як М.Є. Залманова, О.В. Лаврова, Л.Д. Сердюков, А.М. Гаджинський та ін. розглядають питання логістики в плані теорії та практики управління матеріальними потоками у сферах виробництва та обігу.

Існує багато визначень логістики, тому що вона – новий науковий напрямок, що знаходиться в стадії формування. Крім того, труднощі з визначенням поняття логістики пояснюються тим, що логістика має багато розділів, напрямків застосування, у тому числі й у фінансовій сфері.

Глобалізація світової економіки призводить до суттєвого ускладнення руху фінансових засобів та потоків, що потребує розробки нових науково обґрунтованих методик, котрі дали б змогу ефективно організувати й управляти цими фінансовими потоками, як у масштабі окремого підприємства, так і країни, інвестиційного угруповання, всього світу. Саме такі можливості забезпечує фінансова логістика, як новітній науково-практичний напрям, який розглядається як складова логістики послуг.

Наукові джерела та публікації за темою цього напрямку є нечисленними, зокрема здебільшого з фінансово-банківської логістики. Останній напрям в Україні розробляють А.І. Бланк, В.Б. Захожай, Г.В. Ситник, І.Г. Смирнов.

Однак, саме поняття «фінансова логістика» нині чітко не сформовано, тому потребує свого уточнення та визначення, встановлення відповідного термінологічного апарату. При цьому вважаємо за доцільне розглядати поняття фінансової логістики з позиції її мети, принципів, інструментів та функцій. Важливим також є для проведення її аналізу інформаційне забезпечення.

В сучасних умовах виникнення фінансової логістики обумовлено необхідністю оптимізації поточкових процесів, які вимагають відповідного фінансового забезпечення. Практика господарювання вітчизняних підприємств відображає застосування менеджерами загальновідомих підходів менеджменту, маркетингу, логістики, аналізу, обліку. Однак, досить часто, їх недостатня дієвість та адаптованість призводить до необґрунтованих залишків запасів, надмірних обсягів дебіторської заборгованості, нераціонального використання грошових коштів тощо. Така ситуація свідчить, що управління фінансовими потоками має здійснюватися вже на стадіях планування, а в подальшому, їх організація та контроль тісно пов'язуватися з управлінням матеріальними та інформаційними потоками

Мета фінансової логістики полягає в застосуванні фінансових і бухгалтерських інструментів для вирішення завдань ланцюжка поставок і зробити економічне обґрунтування для інвестицій в ланцюжку постачань інфраструктури фірми. Деякі дослідники мету логістики вбачають у мінімізації витрат у процесі руху матеріальних потоків від постачання запасів до їх транспортування у готовий продукт та його реалізацію шляхом системного, орієнтованого на потребу виробництва обсягу матеріалів та інформації про окремі стадії цього процесу. Інші науковці вважають, що основне призначення логістики - це координація організації процесу робіт різних учасників руху товарів (вантажів) та забезпечення підвищення їх загального ефекту, який перевищує суму окремих ефектів учасників логістичного ланцюга.

Принципи фінансової логістики мають відображати не лише умови руху фінансових потоків логістичної системи, але й враховувати організаційну, технічну, економічну, інформаційну єдність поточкових процесів всього циклу відтворення.

До принципів фінансової логістики належать:

- саморегулювання для досягнення збалансованості надходження грошових ресурсів з рухом матеріальних ресурсів, виробництва і мінімізацією виробничих витрат;
- гнучкість, пов'язана з можливістю внесення змін до графіків фінансування придбання матеріалів, необхідних для реалізації проекту чи готових виробів, а також при коригуванні умов замовлення з боку споживачів або партнерів;
- мінімізація виробничих витрат при максимізації коротких циклів реалізації проектів;
- інтеграція процесів фінансування, постачання, виробництва і збуту в єдиному органі в процесі реалізації проекту;
- моделювання руху грошових потоків від джерел фінансування до виконавців проектів з оборотом вільних грошових коштів з максимальною ефективністю;
- відповідність обсягів фінансування обсягами необхідних витрат;

- використання програм забезпечення та комп'ютерних мереж для управління фінансами;
- надійність джерел фінансування та забезпечення проекту фінансовими ресурсами;
- економічність (через оцінку не лише витрат, але й "тиску" на ці витрати);
- прибутковість при розміщенні грошових коштів тощо.

Для грошового потоку, як об'єкта управління у фінансовій логістиці, властива певна сукупність параметрів, з кожним з яких пов'язана відповідна інформація та показники фінансового стану підприємства, організації чи установи. При цьому визначають такі параметри грошових потоків, як величина (сума грошового потоку); швидкість грошового потоку; ступінь регулярності та рівномірності; рівні збалансованості та синхронності; ступінь ліквідності тощо.

Інструменти й інформація, які необхідні для успішного використання фінансової логістики, включають: чисту приведену вартість; декларацію про доходи і баланси; цикл грошових коштів до оплати і замовлення до оплати відповідного виробничого циклу; амортизаційна політика та знос; фінансові показники ефективності, включаючи рентабельність інвестицій.

Вивчення наукової та практичної літератури до основних функцій фінансової логістики дозволяє віднести такі, як організаційна, аналітична, контрольна, стабілізуюча.

Разом із функціями, досягнення мети та вирішення завдань фінансової логістики здійснюється шляхом використання певних методів. Методи фінансової логістики мають бути тісно пов'язані з її принципами, оскільки вони є способом реалізації цих принципів. Разом з тим, вони мають відображати альтернативний характер, що передбачає можливість заміни одного фінансового потоку іншим. В сучасній літературі науковцями велика увага приділяється методам логістики, проте не визначаються методи саме фінансової логістики.

Фінансова логістика має свої складові. Так, до складу фінансової логістики входить банківська логістика, спрямована на оптимізацію грошових потоків клієнтів та банку шляхом формування спеціальної внутрішньобанківської організаційно-функціональної структури. Водночас банківська логістика охоплює і баланс зовнішніх банківських зв'язків за допомогою застосування кількісних та якісних показників ринку банківських послуг. До балансу банківських зв'язків належать: баланс формування ресурсів; баланс використання ресурсів; балансу міжрегіональних зв'язків з різних видів банківської діяльності тощо. Система балансів дає змогу виявити взаємозв'язки (грошові потоки), що виникають між банківською системою та окремими галузями виробництва, соціальним сектором, регіонами; показати участь певних підрозділів економіки у формуванні та застосуванні банківських ресурсів. Складовою фінансової логістики можна вважати й страхову логістику, логістику державного боргу, фінансового ринку, інвестиційних фондів, благодійних та громадських організацій, підприємств різного рівня фінансового забезпечення тощо. Тобто, фінансову логістику можливо застосовувати у відкритих економічних системах.

Таким чином, фінансову логістику можна визначити, як науку про управління фінансовими потоками та взаємозв'язками між ними у відкритих економічних системах задля досягнення поставленої мети.